

Preek over Spreuken 31 – Moederdag

Broeders, zusters, gemeente van onze Here Jezus,

Het is vandaag moederdag. Eerlijk gezegd is in ons gezin, sinds de kinderen niet meer van school thuishouden met zelfgemaakte kunstwerken voor moeder- en vaderdag, het allemaal een beetje verwaterd. Aan de ene kant zijn moeder en vaderdag commerciële middenstandsfeestjes. Maar er is natuurlijk helemaal geen bezwaar tegen om vrouwen en moeders eens extra in het zonnetje te zetten.

Het is vandaag moederdag, en vanavond houden we in onze gemeente een zangdienst. Toen ik over die beiden nadacht, moeder en zingen, kwam bij mij Spreuken 31 in gedachten. Spreuken 31 is een lied gezongen over een moeder. Een lied waarbij iedere regel begint met een volgende letter van het Hebreeuwse alfabet. Zeg maar een soort ABC. Een lied dat in gelovige Joodse gezinnen op sabbath werd gezongen voor de vrouw des huizes. En dat is niet voor niets! Moeders zijn onnoemelijk belangrijk. Vrouwen zijn onnoemelijk belangrijk. En moederdag is een goed moment is om dat maar eens te benadrukken.

Eerlijk gezegd heb ik altijd een beetje moeite met de aanhef boven ons bijbelgedeelte. Die aanhef 'de lof der degelijke huisvrouw'. Het staat ook niet in de grondtekst, het is er door de vertalers boven gezet. Ik vermoed dat de bijbelvertalers van 1951 met deze woorden een positieve waardering wilden geven aan de vrouw in het gezin, maar dan zie je ook weer dat taal verandert. De woorden 'een degelijke huisvrouw' roepen bij ons – of is dat alleen bij mij zo – een heel ander gevoel op, dan ze in 1951 hebben gedaan. Het woordje 'degelijk' roept iets op van conservatisme en bij een huisvrouw krijgen we wel heel sterk het gevoel dat een vrouw achter het aanrecht thuishoort. Veel gelovige mensen hebben ten onrechte dat ook verdedigd, met de hand op de bijbel nog wel. De man gaat naar z'n werk, de vrouw blijft thuis, doet het huishouden en zorgt voor de kinderen. Wat vergeten wordt is dat de invulling van dat rollenpatroon stamt uit de tijd dat de industrie opkwam in Europa. Mannen werden gedwongen de deur uit te gaan. Nu zie je vandaag vaak het tegenovergestelde. Als een vrouw ervoor kiest niet buitenshuis te werken wordt haar dat bijna kwalijk genomen. Beide vormen zijn echter door de tijd ingegeven. De vrouw hoort thuis te zijn door de tijd van vroeger, de vrouw moet werken door de tijd van vandaag. Geen van beide vormen zijn echter bijbels of onbijbels te noemen.

In de tijd van de bijbel hadden mannen en vrouwen meestal samen een boerenbedrijf. Waarin ieder een bijdrage leverde. En ook de opvoeding van kinderen was een gezamenlijke taak waarbij de geloofsopvoeding meer bij de vaders lag dan bij de moeders. De aanhef van de degelijke huisvrouw vinden we in de NBV terecht ook niet meer terug. De NBV heeft het over een 'sterke vrouw'. En dat staat er ook letterlijk: een vrouw van kracht. Spreuken 31 gaat niet over een vrouw die een teruggetrokken en onderdanig leven leidt. Nergens blijkt hier dat de vrouw het zwakke geslacht is. Eerder het tegenovergestelde, een vrouw van kracht. De vrouw uit Spreuken 31 zit niet alleen thuis. Ze werkt op het land, ze gaat naar de markt, ze doet zaken, bedrijft handel. Maar ze ziet ook mensen die het minder hebben, die helpt ze. Kortom, ze is actief, zowel in huis als buitenshuis. Van de man wordt alleen maar gezegd dat hij in de stadspoort zit om te vergaderen. We hebben thuis eens een scheurkalender gehad waarop een hele rei prachtige eigenschappen van vrouwen werden genoemd en toen het over de man ging stond er alleen dat de man goed zware dingen kon tillen en spinnen vangen. Zo bont maakt Spreuken 31 het niet, maar duidelijk is in ieder geval dat deze sterke vrouw geen degelijke, teruggetrokken huismus is.

Nu weet ik dat zo'n bijbelgedeelte twee reacties kan oproepen. Enerzijds de verademing: hè, hè.....eindelijk wordt de vrouw eens gewaardeerd in de kerk. De kerk heeft in de loop der eeuwen toch het imago gekregen van een vrouw-onvriendelijk 'mannen-instituut'.

Maar het kan ook dat je juist denkt:

'nou, zo'n vrouw, zo'n moeder ben ik niet en zal ik ook wel niet worden. De lat ligt hier wel heel hoog. Wat een energie heeft deze vrouw, wat kan ze allemaal niet, wat doet ze allemaal niet.'

Het gaat hier in Spreuken 31 waarschijnlijk helemaal niet om één bepaalde vrouw. Nee, hier wordt een ideaalplaatje geschetst. Allerlei mooie eigenschappen van A t/m Z bij elkaar. Er is geen enkele vrouw, voor wie al deze eigenschappen gelden. Maar je kunt er wel een aantal van hebben, er een beetje op lijken.

En dat wat het geheim van deze geweldige vrouw is, mag voor elke vrouw het geheim zijn. We lezen het in vs. 30: *een vrouw die de HERE vreest, die is te prijzen!* Ze houdt van de Here God, ze is vol eerbied voor Hem, ze leeft met Hem; dat is de reden waarom ze zo is, waarom ze zo doet.

Wij kijken bij mensen vaak naar de buitenkant, zeker ook bij vrouwen. Maar daarover

zegt Spreuken: *'Bedrieglijk is de bevalligheid en ijdel de schoonheid.'* Iemand kan bloedmooi zijn, echt een knap stuk! Maar van binnen is diegene bijvoorbeeld gemeen, hooghartig, niet te vertrouwen. Schoonheid is ijdel, gaat voorbij. De huid wordt minder strak. Rimpels. Buikspieren verslappen, nou ja, je weet het allemaal wel. Uiterlijke schoonheid vergaat. Maar blijvende schoonheid zit van binnen, in je hart en dat komt naar buiten, is te merken. Dat is dat ontzag voor God, dat is van de Here Jezus houden, vervuld zijn met de Heilige Geest. Dat maakt je een mooi mens. Die om anderen geeft. Die betrouwbaar is. Vriendelijk. Geduldig. Enzovoort. Dus als je op zoek bent naar een levenspartner, nou ja: op zoek... Je zou best graag een relatie willen. Je staat er voor open. Laat je dan niet alleen leiden door de buitenkant. Maar kijk vooral hoe die ene als persoon is, of je er dat ontzag voor God in terugvindt, die schoonheid in het hart. En wees zelf ook zo'n iemand. En dan hoeven we het uiterlijk heus niet te verwaarlozen. Door ervoor te zorgen dat je er goed uitziet, vereer je God ook. Maar staar je er niet op blind. Een mens is meer dan z'n kledingmaat.

Als we om ons heen kijken in de wereld en zeker ook als we terugkijken in de tijd, dan zien we de vrouw vaak als tweederangs is beschouwd. Ook bijbelteksten die gaan over Eva als de hulp van Adam zijn vaak misbruikt om de ondergeschikte positie van de vrouw te verdedigen. En dat terwijl daar helemaal geen reden voor is. Het feit dat Eva hulp van Adam genoemd wordt, zegt meer over het hulpbehoevend zijn van Adam, dan over de positie van Eva. En bovendien, het zelfde woordje 'hulp' wordt in de bijbel ook voor de Here God gebruikt. "De Heer is mij tot hulp en sterkte". En dan is er natuurlijk geen mens die bij dat woord hulp denkt aan een ondergeschikte positie.

Van zowel de man als de vrouw wordt gezegd dat ze geschapen zijn naar het beeld van God. Allebei, de een niet meer dan de ander. We moeten dan ook niet gek opkijken als God zich in de bijbel bekend maakt met vrouwelijke beelden. In Jesaja 66:13 zegt God zelf: *zoals iemands moeder hem troost, zo zal Ik u troosten.....* Misschien vind je dat wel vreemd, omdat je bij God toch veel meer aan een vader denkt: 'Onze Vader, die in de hemelen zijt.' En inderdaad, in de Bijbel wordt God veel vaker met een vader vergeleken dan met een moeder. Dat is ook logisch, want de Bijbel kwam tot stand in voornamelijk een mannenmaatschappij. Een patriarchale samenleving noem je dat met een ingewikkeld woord. De mannen, de vaders,

voerden daarin de boventoon. Logisch dat de boodschap van de Bijbel, wilde ze begrepen worden door de mensen, daarbij moest aansluiten. Maar dat wil niet zeggen dat God zelf daarom een soort van mannelijk is. God is niet mannelijk of vrouwelijk. God is God. En om ons te laten zien wie Hij is en hoe Hij is gebruikt Hij soms een mannelijk beeld, Vader. Dan gaat het om Zijn leiding, Zijn opvoeding, Zijn bescherming. Maar soms gebruikt de bijbel dus ook een vrouwelijk beeld, God troost als een moeder. God als een hen, die haar kuikens onder de vleugelen verzamelt. Zowel mannelijk als vrouwelijk komt voort uit God. Er zijn blijkbaar minstens twee mensen nodig om het mooie van Gods karakter te laten zien. We zijn geschapen naar Gods beeld. Man én vrouw, jongen én meisje. Wij lijken op God. Dat geldt ook voor de meisjes, de vrouwen, de moeders. Daarom kan Jesaja ook zeggen: zoals een moeder haar zoon troost, zo zal God jullie troosten. Ja, zoals een moeder troost. Want dat kunnen moeders heel goed. Als een kind zich pijn doet rent het echt als eerste naar de moeder. Moeders kunnen zo goed troosten. Dat moederlijke heeft de Here God ook, helemaal volmaakt.

Misschien vind je dat nog steeds lastig om God als een soort moeder te zien. Dan wil ik je wel een beetje helpen met een heel bekend schilderij van Rembrandt: 'De Terugkeer van de Verloren Zoon.' Hier zie je het op het scherm.

Je weet wel die jongen die alles verknald had op een verschrikkelijke wijze. Hij durfde bijna niet meer terug te gaan naar zijn vader, zo schaamde hij zich. Maar toen zijn vader hem in de verte zag, rende deze hem al tegemoet en omhelsde hem. Dat moment heeft Rembrandt hier dus geschilderd. In zijn boek 'Eindelijk Thuis' omschrijft Henri Nouwen hoe hij uren naar dit schilderij heeft zitten kijken. En al kijkend werd hij geraakt door die handen van die Vader. Die handen van de vader die op de schouders van die zoon liggen. Zie je het verschil? De hand rechts is veel steviger dan die hand links (voor de vader zijn het juist de linker- en de rechterhand). Nu moet je niet denken dat Rembrandt dit gewoon slecht geschilderd heeft. Nee, dat kon hij echt als de beste. Hier heeft hij vast een bedoeling mee gehad. Die ene hand is een echte mannenhand. Die andere een echte vrouwenhand. Die ene hand drukt stevig op zijn schouder, houdt hem goed vast, krachtig. Die andere hand ligt meer op zijn rug, teder. Die hand streelt, troost, koestert.

Hiermee heeft Rembrandt iets willen weergeven van Gods karakter, over wie God is en hoe Hij met ons omgaat. Aan de ene kant leidt Hij ons, neemt Hij ons bij de hand, stuurt Hij ons op weg. Als een Vader. Aan de andere kant streelt Hij ons, koestert Hij ons, troost Hij ons. Als een moeder. Aan de ene kant merk je die kracht, als God je er weer bij haalt. Als Hij je laat merken: 'Wat er ook gebeurt, Ik laat je nooit meer los. En dat is de weg die je moet gaan.' Aan de andere kant laat Hij je ook merken: 'Ik houd van je, ondanks alles wat gebeurd is. Ja, ik weet precies wat er in je omgaat: waar je blij mee bent, waar je intens gelukkig van wordt. Maar ook waar je bang voor bent, waar je je voor schaamt, omdat je het zo graag anders had gedaan. Ik zie heus de tranen wel die je in stilte huilt, tranen waar niemand van weet. Kom dan bij Mij. Wees jezelf. En voel mijn liefde.'

Aan de ene kant mag je je helemaal veilig bij Hem weten en getroost. Aan de andere kant krijg je ook zijn kracht om het anders, beter te gaan doen. Twee kanten van dezelfde God, een krachtige en een zachte kant. Hij is als een Vader en als een moeder is. En jij mag dat ook ontdekken. Telkens weer. Als je met Hem omgaat. Zodat je op Hem gaat lijken, die mooie mens wordt, zoals Hij ons bedoeld heeft. Ja, wie zou ik zijn zonder Hem? Waar zou ik zijn, zonder Hem?

God schiep mannen en vrouwen naar Zijn beeld. Samen mogen ze laten zien in de wereld wie God is. Elkaar compleet makend, elkaar aanvullend. En daarin is geen rangorde. Het is niet zo dat de mannelijke, misschien wat rationelere kant beter of

sterker is, en de vrouwelijke, intuïtieve, invoelende kant minder. Beiden kunnen in een goed gezin niet gemist worden. Beiden kunnen ook niet in het gezin van God gemist worden. Toen de Here Jezus op aarde kwam, hadden vrouwen het niet best. Ze waren tweederangs, bijna eigendom van de man. En juist in die tijd waar een vrouw niet eens mocht getuigen in een rechtzaak, kiest Jezus er voor om een vrouw de eerste getuige van de opstanding te laten zijn. Jezus corrigeert de tijdgeest door vrouwen een volwaardige plek te geven.

In onze samenleving zien we vandaag dat vrouwen nauwelijks meer achtergesteld worden bij mannen. En dat mogen we als een zegen zien. Natuurlijk kan dat ook weer doorslaan door verschillen tussen mannen en vrouwen te ontkennen.

Verschillen zijn er, absoluut, maar die verschillen zijn veel vloeiender dan wij vaak denken. Er zijn zeer rationele vrouwen en zeer gevoelige mannen. En daardoor ben je heus niet minder mannelijk of minder vrouwelijk. Dat laat alleen maar zien dat geen mens hetzelfde is. Dat geldt zowel in karakters als in geloofsbeleving.

De laatste tijd is er in kerken en ook in de christelijke pers veel discussie over de plek van de vrouw in de gemeente. Hebben we de bijbel eigenlijk wel altijd goed verstaan, door vrouwen uit te sluiten van stemrecht of van bepaalde taken in de gemeente. Een eerlijke vraag, die we ook eerlijk, met een open bijbel moeten onderzoeken. Is de manier waarop wij het nu doen echt ingegeven door de bijbel of hebben we een door tijdgeest ingegeven bril op gehad bij het lezen van bepaalde teksten? De tijdgeest van vroeger, dan wel te verstaan.

De apostel Paulus schrijft in de Galatenbrief (3:28) dat er in Christus geen onderscheid meer hoeft te zijn tussen Jood of Griek. Daar hebben we het vanmorgen in de dienst over gehad. Ook mensen uit de andere volken mogen een volwaardige plek krijgen in de gemeente van Christus. Ook zegt Paulus dat er geen verschil meer mag zijn tussen een slaaf of een vrije. Gelukkig is onder andere onder invloed van het christendom de slavernij in onze samenleving verleden tijd. In de loop van de tijd zijn christenen gaan begrijpen dat het niet goed is dat de ene mens het eigendom is van de andere mens. En tenslotte noemt Paulus mannelijk en vrouwelijk. Vrouwen en mannen mogen beiden een belangrijke plaats in de gemeente van Christus.

Toen ik nadacht over de liederen in deze dienst, kon ik geen liederen vinden die gingen over vrouwen of moeders. Wel liederen over de schoonheid van de schepping. Daar hebben we ook van gezongen samen. Wat heeft God het mooi

bedacht allemaal. En ook wat heeft hij de mens mooi bedacht. Mannen en vrouwen, samen beeld van God. En samen mogen mannen en vrouwen, vaders en moeders één zijn. En over die eenheid gaat het in de andere liederen. Samen één in onze huwelijken, in onze gezinnen. Samen één in de gemeente.

Op deze moederdag zijn we begonnen met het lezen met het 'loflied op de degelijke huisvrouw' of beter gezegd 'het loflied op de krachtige vrouw'. Als man van mijn vrouw, maar ook als man in de gemeente, wil ik vandaag m'n waardering uitspreken voor onze vrouwen, onze moeders, onze zusters in de gemeente. Wie zouden we zijn zonder jullie. God dank voor zoveel sterke, krachtige vrouwen in onze gezinnen, in onze huwelijken in onze gemeente.

Het is goed om in deze dienst onze Vader te danken, te loven, te prijzen voor onze vrouwen en moeders.

AMEN

Mei 2014

G.P. Hartkamp

Wapenveld